

07 — Писати вірші - легковажно... (із книги "Якщо вже так судилося мені...")

Олександр Грязнов

* * *

Минає все. Щодня. Щомиті.
За щастям горе йде слідком.
Живу, як всі на цьому світі:
Серед людей одинаком.
Старий невдаха. В серці — грудень.
Терпи, не ремствуй і корись.
Того ніколи вже не буде,
Про що так мріялось колись.
Той сніг брудний, що ліг на скронях,
Не змиють в березні струмки.
І вірші, що несуть в долонях
Мої надії і думки,-
Душі моєї фотознімки,-
Приречені до забуття.
Нелегко жити без підтримки,
Без розуміння й співчуття.
Минає все. І я минаю.
Часу й життя не спиниш лет.
Та тільки я один і знаю,
Що я — поет.

* * *

На жаль, я не рибалка й не мисливець,
Щоб міг зійтись з братами по перу.
У п'ятдесят я все ще — початківець.
Напевне, початківцем і помру.

В країні, де можливостей так мало,
Де від безсилля кожен третій п'є,
Мені завжди відваги бракувало
Повірити в призначення своє.

Воно мене бентежило й манило,

А я цурався: думав, що — міраж.
Аж поки мозок висох, мов чорнило,
І сам, як кажуть, "вийшов у тираж".

Вже змін я не чекаю радикальних
В житті і долі. Звідки взятись їм?
Та мрію все ж на сторінках журнальних
Побачить вірші з підписом своїм.

* * *

Чи доживу я до такого,
Щоб у громаді і в сім'ї
Не озирався ні на кого,
Рядки римуючи свої?

Щоб не вважали за неробу,
Який даремно гає час,
І не казали, що худобу,
Корів мовляв би, краще пас.

Щоб не соромився мелодій,
Які народжує душа,
І щоб не крився, наче злодій,
Бо з них не маю і гроша.

Щоб прикре слово глузування
Мені не кидали в лице.
Чи доживу я до визнання?
Не дуже віриться у це.

* * *

Нормальні люди не читають віршів:
Немає часу, заважає лінь.
Читають, від кохання захмелівши,
Або під час душевних потрясінь.

Такі зробив я висновки повчальні
Із роздумів тверезих і сумних.
А пишуть хто? Звичайно, — ненормальні!
Заняття це підходить лиш для них.

* * *

Навіщо та солодка мука —
Невпинний пошук рим і слів?
Щоб вкрила цвіль або пилюка
Забутий зошит? Щоб зотлів,
Ніким не читаний, подертий?
Ні, світ не скоро ще збагне,
Що справді втратив щось, упертий,
Не помічаючи мене.
Душі найкращі поривання,
У вірші втілені колись,
Немов листи "до запитання".
Жаль: адресати не знайшлись.

* * *

Писати вірші — легковажно,
Що личить юності хіба.
А літні люди переважно
За клятї гроші гнуть горба.
Чому ж в мені заворушились,
В рядки шикуючись, думки,
Коли до пенсії лишились
Буквально лічені роки?
Чекати успіху і слави
Немає, в принципі, підстав:
Ще не запізно для забави,
Та пізно для серйозних справ!

* * *

Невизнаний писака, віршомаз,
Про славу не розвожу теревені я:
Не кожному дається, хоч би раз,
Відчути за плечима крила генія.

Найкращі ліки від зазнайства — сміх.
Розвінчує і знищує пародія.
А люди забувають геть усіх,
За винятками генія... і злодія.

* * *

Хоч дуже легко наламати дров,

Шукаючи від злиднів порятунк,
Поезія (так само, як любов) —
Безцінний, безкорисливий дарунок,
А не товар, що жде лиш покупця,
На всі смаки, вподобання, бажання.
Поезія об'єднує серця
Так само незбагненно, як кохання.
Навіщо ж нам плодити байстрюків?
Не змириться душа непогрішима,
Щоб магію віршованих рядків
Оцінювали підлими грошима.
Ти працював над ними стільки діб!
Тепер спали, щоб навіть не кортіло,
Бо заробляти віршами на хліб
Така ж ганьба, як торгувати тілом.

* * *

Відомо всім: було спочатку слово.
Те слово — Бог. Все інше — похідне.
Отож і ми, писаки, гонорово
Чекаємо, коли нас надихне,
Щоб власний світ
із слів, усім відомих,
Творити відчайдушно, наче бог,
Захоплено, не відаючи втоми,
Не знаючи людських пересторог.

Та запал пройде, мову змінить тиша
І сумніви почнуть свої жнива:
Чи є щось ефемерніше, пустіше
І, разом з тим, міцніше, ніж слова?

Даремно їх ремісники байдужі
На камені карбують, ані руш!

Безсмертне слово, що запало в душі,
Якщо не брешуть про безсмертя душ.

* * *

Усе вже сказано давно.
І кожне слово — то подія,

Як в землю кинуте зерно,
Як в душу зронена надія.

Слова і пристрасті чужі
У нашій творчості озвуться,
Як відгуки, як міражі,
Що невідомо де беруться.

Не докоряй собі за те,
Що все дісталось у спадок,
Усе — і грішне, і святе,
Що не творець ти, а нащадок.

Слова — не власність, не майно.
Пиши сміливо і розкуто.
Усе вже сказано давно,
Та майже все уже й забуто.

* * *

Не можу не писати, хоч нужденне
Становище і віком — не юнак.
Моя сім'я поблажлива до мене,
До марнотратства сил моїх, однак,
Як дехто курить потайки в квартиру,
Так вірші я записую свої.
Їх ледве-ледве вистачить на збірку.
Чи доведеться видати її?

* * *

Не відмовляюсь я від жодного рядка,
Як від дітей своїх. У них моя вірада,
Хоч лірика моя приземлена й гірка,
Як дим осінніх ватр, як запах листопада.

Не те, щоб я не міг про місяць, про любов,
Про сподівання серця молодого,
Про що поети пишуть знов і знов
У віршах безталанних, та для чого?

* * *

Бажання слави. Жити обіч з ним

Ми змушені, як скуті разом в'язні.
Та сумніви жорстокі, невідв'язні
У душу лізуть злодієм нічним.

Тривалий і гіркий самообман
Спіймав мене, здається, до лабетів,
Бо я себе відносив до поетів,
А може, я — звичайний графоман?

* * *

Ідіть до мене, ніби до криниці,
Ковтнути трохи чистої води,
Коли печаль затьмарить вам зіниці
І спрагли душі всохнуть, мов сади.

Я повертаю голову, як сонях,
Назустріч вам, і мудрим, і дурним.
Я серце простягаю у долонях,
А ви жорстоко нехтуєте ним.

Щоб оцінити спадщину поета,
До нього треба спершу дорости.
Якщо гора не йде до Магомета,
То хай вона іде під три чорти!

* * *

Щоб лікті спересердя не кусати,
Позиви поетичні придуши.
Пиши, коли не можеш не писати,
А можеш не писати – не пиши!

* * *

Хоч людськість, по суті, єдина,
Мов дерево з безліччю віт,
Та кожна окрема людина
Навіщось приходить у світ.

І хтось поміж тисяч незнаних —
Художник, поет, музикант.
Немає людей безталанних,
Бо в кожного власний талант.

Та важко його відгадати,
Ще важче чогось досягти.
Потрібно, однак, працювати,
Шукати, іти до мети,

Від прикрих невдач не зігнутись,
Хоч сумнів постійно довбе.
Людина повинна відбутись,
У чомусь знайшовши себе.

Хай справа твоя невелика,
В ній — розум і серця тепло.
Без цього людина безлика,
Мов зовсім її не було.

* * *

Не так це й просто: взяти вірний тон,
Коли навкруг озлоблені й байдужі.
Поезія, неначе камертон,
На чистий звук настроїть здатна душі.

Крізь війни, крізь пожежі, крізь чуму
Вона іде, хоч сонця й щастя гідна.
Поезія існує лиш тому,
Що людям, наче ліки, необхідна.

* * *

Я вклав у вірші все, що мав.
Тепер душа моя порожня.
Стоїть вона між всохлих трав,
Немов каплиця придорожня.

Пасуться кози оддалік,
Здіймає куряву дорога...
І не звучать вже котрий рік
Слова, що звернені до Бога.

* * *

Не те, щоб я — нездара між нездар,
Та як не спотикатися Пегасу,
Коли і честь, і совість — все товар,
Коли відвертий зиск — ознака часу?

Летять літа, крикливі, голосні;
Турботи й злидні шарпають за поли.
І тихо в'януть вірші у мені,
Яких не напишу уже ніколи.

* * *

Не перебільшуй значення того,
Що ти зумів зробити за довгі роки.
Не набивайся, друже, у пророки:
Сучасники не вибачать цього.

Хоч справді, певні здібності дістав,
Та хто, одначе, здібностей не має?
Тож, кажучи по-совісті, підстав,
Щоб ними хизуватися, немає.

Ну, пишеш непогано – от і все!
Ніхто того, що пишеш, не читає.
І лиш життя повз тебе пролітає
Зі свистом, як машини по шосе.

* * *

Що за безлад навкруг? Що за дивні часи?
Жити чесно складніше, ніж красти!
Змовкли музи, зірвавши свої голоси,
Їх змінили кричущі контрасти.

Між потворства й краси, поміж зла і добра
Балансую на гострому лезі я.
Хоч і гірко звучить, та зізнатись пора:
Не потрібна нікому поезія.

* * *

У кожного є риса визначальна;
Є визначальне слово, зустріч, мить.
Нехай моя поезія печальна, —
Світогляд за бажанням не змінить.

Переконань і вірувань система
Складається у муках, у труді.
Життя і смерть – моя постійна тема,

А про любов хай пишуть молоді.

* * *

Давно вже стали ми старими,
Та змін у долі не прошу,
Бо я усе шукаю рими,
Усе поезії пишу;

Бо я все бавлюсь і чекаю,
Як нерозважливе дитя,
Коли докотиться до краю
Скрипуче колесо життя?

* * *

Як покинув Господь,
То кого і про що нам благати?
Як немає таланту –
Його позичати дарма.
Тих, що пишуть – без ліку,
Що пишуть пристойно – багато,
Хто і справді поети –
Таких майже зовсім нема.

Кілька вдалих рядків
Чи щасливо написана пісня –
Ще не привід себе
Величати хвастливо Поет.
Ким ти був на землі —
Зрозуміють хіба що опісля
За умови, що хтось
Пригадає рядок чи куплет.

* * *

Гадають, що поет витає в емпіреях,
Збираючи з квіток поезії меди,
Проводячи свій вік в трояндах і лілеях,
Не маючи турбот, не знаючи біди.

А він, як і усі, повинен гнути спину,
Щоб чимось на життя копійку заробить,
І десь поміж гризот знаходячи хвилину,

Береться за перо, коли йому болить.

* * *

Життя не стелеться шовково,
Ще так багато не збулось:
З'єднати з музикою слово,
На жаль, мені не довелось.

Весна буяє білим квітом,
До сонця тягнеться трава.
Чужі пісні летять над світом,
А в них звучать чужі слова.

Щоб словом не завдати шкоди,
Я ладен краще втратить шанс:
У цю гармонію природи
Навіщо вносить дисонанс?

* * *

Той свище, той пищить, той кричить,
Щоб ствердитись на світі цім.
Не кожен має хист, однак
Співати хочеться усім.

Хтось на бездарність не зважає,
Хвіст розпускає павичем;
Хтось наче жайворон співає,
А хтось пугукає сичем.

Хтось карканням на огорожі
Перебиває солов'я...
Бажання наші дуже схожі,
Та пісня в кожного своя.

* * *

Що не кажіть, римовані рядки
Писати значно важче, ніж верлібри.
Буває прикро витрачати час
На пошук рим, коли страждає зміст
І думка не вкладається у розмір!
Затерті рими наче неминучість:

Усім вони набридли, та без них
Кінці у нас не сходяться з кінцями,
Якщо писать октави чи сонет.

Та є у рим, звичайно, й переваги:
Стрункіший вірш, а відгук, як луна,
Через рядок чи два – його окраса.
Крім того рима може спрямувать
У напрям несподіваний поета
І викликати образи такі,
Які йому ніколи і не снились.
Отож, не треба риму зневажать,
Хоч можна обійтися і без неї.

* * *

Сусідам в рота зазирати –
Такий у нас менталітет.
Отож, нам довго ще чекати
На власної культури злет.

Своє мистецтвом не вважають
І хуторянством це зовуть.
Своїх у нас не поважають,
Не бережуть, не визнають.

Своїх лиш гудять винятково:
Мовчи, мовляв, смердючий псе!
А щоб сказали добре слово,
Потрібно вмерти перш за все.

* * *

Поетам в Україні не завидуй.
Життя поета – пекло, а не рай:
Сам напиши, за власні кошти видай,
А потім сам іще і продавай.

* * *

Здається, вийде перша книга,
Як не обдурить видавець.
І от душею я оклигав,
Узявся знов за олівець.

Готовий поновити спроби
У вірші втілювать думки.
Якщо комусь не до вподоби,
То не читайте, земляки.

Можливо, вірші не на часі:
Не надрукуєш без зв'язків.
Кого б спитати на Парнасі
Про ставлення до новачків?

Чи піднесуть велику дулю,
Чи, може, визнають таки?..
Я ні на що не претендую,
Мої шановні земляки.

* * *

Скажу відверто: якимось не з руки
Проситись до письменницької спілки –
Ударились в поезію жінки,
Чоловіки ж допались до горілки.

У спілці стільки заздрощів і зла,
Що вірші – наче мертвому припарки.
Щоб випустити пару із котла,
І я б, напевне, не цурався чарки.

* * *

Чужі мені, хоч я – поет,
Мистецькі заздрощі й тривоги.
Не оббиваю я пороги
Журналів наших та газет.

Не пнуса в генії, бо то –
Амбіцій безпідставних лантух.
Я розумію, як ніхто,
Обмеженість свого таланту.

Чим зацікавлю читача?
Ані сюжетів, ні кохання...
А бути в ролі прохача
Не маю жодного бажання.

* * *

Незрозуміло друзям і знайомим:
Чому так мало друкувався я?
Та краще бути зовсім невідомим,
Аніж своє знеславити ім'я!

Вимогливість до слова, знаю сам я,
Потрібна, щоб за ним не шкодувать.
Якщо рядки не вриваються в пам'ять,
Тоді не варто їх і друкувать.

* * *

Хто сказав, що поети –
то ледарі і сибарити?
В бездіяльності руки,
а душі постійно в труді.
Нас тримає на світі
прекрасна можливість — творити.
Досить втратити право –
і жити не варто тоді.

Серед люду, що терпить
цю владу, на руку не чисту,
Де хизується зло
і сутужно живеться добру,
У своєму житті
я не бачу ніякого змісту,
Лиш доцільність у тому,
що я своєчасно помру.

* * *

В часи словоблуддя,
принизливі і навіжені,
Що можу у віршах
довірити я читачу?
Я тільки й умію,
що дулю тримати в кишені.
Якщо не зачеплять,
не лізу у бійку й мовчу.

Борцем я не був

і, напевне, ніколи не буду:
Характер не той
і не ті вже, звичайно, літа.
Та все ж не сприймаю брехню,
не сприймаю облуду
І словом нещирим
не хочу сквернити вуста.
* * *

Не треба боятися правди,
Солодка вона чи гірка.
Її крадькома не украв ти,
А викохав зі сповитка.

Когось вона може жахати,
А в мене немає підстав.
Старий я, щоб людям брехати,
Шануючи владний устав.

І вже не боюсь, що раптово
Спаскудить життя ні за гріш
Невчасно промовлене слово,
Невчасно написаний вірш.

* * *
Насолоджуйся, друже, елеєм,
Бо тобі невтямки попервах,
Що вітають тебе з ювілеєм
В перебільшено-пишних словах.

Лицемірства в промовах вітальних
Не уникнути нам все одно:
Не буває людей ідеальних.
Всі ми, кажучи чесно, – лайно.

* * *
Ніхто тебе не змушує писати,
Ти сам обрав цей добровільний хрест –
Слова, мов кригу киркою, кресати
І дертися на власний Єверест.

Тому пришпорюй розум свій ледачий

На цій дорозі творчості слизькій.
Працюй і вір, що світ тобі віддячить
І ти воскреснеш в пам'яті людській.

Пусті слова і непотрібні жертви:
Забуде світ усе, що ти писав.
Які дурниці – воскресіння з мертвих!
Ніколи ще й ніхто не воскресав.

* * *

Кажуть люди, що я – песиміст.
І, напевне, є правда в цій тезі.
Так, принаймні, підказує зміст
Переважно печальних поезій.

Хто б не був тої думки рушій,
Хай дарма язиками не чешуть:
Кожен вірш – наче сповідь душі,
А на сповіді Богу не брешуть.

* * *

Не покидай мене, надіє!
Хай доля справді не легка,
Іще умінням володіє
І не стомилася рука.
Ще непогано мозок діє,
Чекають вірші на столі...
Не покидай мене, надіє
Потрібним бути на землі.
На старість серце холодіє,
Бажання й сили вже не ті.
Не покидай мене, надіє,
Бо що ж залишиться в житті?
Лиш місяць в небі молодіє,
А нам усім надійде край...
Не покидай мене, надіє!
Не покидай, не покидай!

* * *

Якщо вже так судилося мені —
Не дочекались відгуку людського

На біль душі, на роздуми сумні
І не знайти підтримки ні у кого,

Якщо вже щастя мить не промайне,
Як посмішка на милому обличчі,
Якщо вже доля зрадила мене
І кинула самотнім на узбіччі,

Якщо уб'ють або спотворять суть
Моеї думки, навіть випадково,
Якщо найближчі люди засміють
Мое відверте, вистраждане слово,

**Нехай згорить ця збірка у вогні,
Якщо вже так судилося мені.**

*Примітка Укрлібу: Олександр Андрійовичу, Ваша збірка не горітиме,
а сяятиме на нашому сайті. Вибачайте, що наш "двигун" не дуже
дружить із віршованим форматуванням, але ми це виправимо.
Команда Укрлібу.